FINANCOVÁNO EVROPSKOU UNIÍ AZYLOVÝ, MIGRAČNÍ A INTEGRAČNÍ FOND

ombudsman veřejný ochránce práv

ZPRÁVA ZE SLEDOVÁNÍ VYHOŠTĚNÍ

Z:	Zařízení pro zajištění cizinců Bělá-Jezová
Do:	Letiště Václava Havla Praha
Druh sledování:	správní vyhoštění
Vyhošťovaná osoba:	paní A, nar. xxx,
	st. přísl. Ukrajina
Datum realizace:	14. června 2018
Datum vydání zprávy:	30. července 2018
Sledování provedla:	Mgr. Veronika Sedláková
Spisová značka:	41/2018/NZ/VS

Mgr. Anna Šabatová, Ph.D.
veřejná ochránkyně práv

Projekt Podpora účinného systému sledování nucených návratů, registrační číslo AMIF/8/02, je spolufinancován v rámci národního programu Azylového, migračního a integračního fondu a rozpočtu Ministerstva vnitra České republiky.

Obsah

Úvodní informace 3

Právní rámec sledování vyhoštění 3

Zpráva ze sledování vyhoštění 4

Informace o vyhošťovaných osobách 5

Průběh sledování vyhoštění 5

Shrnutí 7

Úvodní informace

Právní rámec sledování vyhoštění

Veřejný ochránce práv provádí podle § 1 odst. 6 zákona o veřejném ochránci práv[1] sledování *zajištění cizinců a výkonu správního vyhoštění, předání nebo průvozu zajištěných cizinců a trestu vyhoštění cizinců, kteří byli vzati do vyhošťovací vazby nebo kteří vykonávají trest odnětí svobody* (dále jen „sledování vyhoštění"). Mandát ochránce pro sledování vyhoštění plyne z implementace čl. 8 odst. 6 Návratové směrnice.[2] Působnost ochránce v této oblasti vychází také z Opčního protokolu k Úmluvě proti mučení,[3] jehož účelem je prevence mučení a jiného krutého, nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestání, a tedy i z výkonu svého mandátu „národního preventivního mechanismu". Kombinace obou mechanismů kontroly zajišťuje efektivní preventivní ochranu práv cizinců a kontrolu zacházení s nimi v procesu navrácení.

Cílem sledování vyhoštění je zajistit respektování práv zajištěných, vyhošťovaných, předávaných a provážených cizinců (dále jen „vyhošťovaných cizinců" nebo „vyhošťovaných osob"), zvyšovat standard zacházení s cizinci, jakož i dodržování mezinárodních závazků České republiky v této oblasti. Cílem je rovněž posilovat ochranu zvlášť zranitelných osob, kterými jsou nezletilí bez doprovodu, osoby se zdravotním postižením apod.

Ochránce je o každém výkonu správního či trestního vyhoštění, předání nebo průvozu informován s předstihem. Policie České republiky poskytuje pověřeným zaměstnancům Kanceláře veřejného ochránce práv (dále jen „Kancelář") během sledování vyhoštění nezbytnou součinnost dle zákona o pobytu cizinců.[4]

Pověření zaměstnanci Kanceláře jsou oprávněni s vědomím vedoucího zařízení vstoupit do detenčního zařízení, kde se vyhošťovaná osoba nachází. Pověření zaměstnanci Kanceláře mohou klást otázky subjektům participujícím na vyhoštění, zejména eskortujícím policistům a zaměstnancům Správy uprchlických zařízení Ministerstva vnitra. Pověření zaměstnanci Kanceláře jsou oprávněni hovořit s cizincem bez přítomnosti třetích osob

1 Zákon č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů.

2 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/115/ES, ze dne 16. prosince 2008, o společných normách a postupech v členských státech při navracení neoprávněně pobývajících státních příslušníků (dále jen „Návratová směrnice").

3 Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 78/2006 Sb. m. s. o přijetí Opčního protokolu k Úmluvě proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání.

4 V souladu s § 21a odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv a § 178d odst. 1 a 2 zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců a změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

a nahlížet do veškeré dokumentace související s nuceným návratem, včetně zdravotnické dokumentace.[5]

Základní lidská práva a svobody vyhošťovaných osob jsou garantována v Listině základních práv a svobod, v řadě mezinárodních úmluv, které jsou pro Českou republiku závazné (např. Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod[6]), a také v právu Evropské unie (např. Listina základních práv Evropské unie,[7] Návratová směrnice apod.). Konkrétní úpravu práv a povinností vyhošťovaných osob upravují zejména právní předpisy vztahující se k působnosti subjektů, které se na realizaci vyhoštění, předání a průvozu podílejí. Předně jde o Policii České republiky, které je zákonem svěřen výkon vyhoštění cizince.[8] Postup policie při eskortách vyhošťovaných cizinců upravuje závazný pokyn policejního prezidenta o eskortách.[9]

Při posuzování samotného zacházení s osobami vyhošťovanými vychází ochránce rovněž z judikatury Evropského soudu pro lidská práva,[10] standardů formulovaných Radou Evropy[11] nebo Evropským výborem pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (CPT).[12]

Zpráva ze sledování vyhoštění

Ochránce ve zprávě předkládá svá zjištění, hodnocení, návrhy opatření k nápravě a vyzývá odpovědné orgány a zařízení k odůvodněnému vyjádření, které se může týkat jak učiněných zjištění, tak opatření nebo termínů pro jejich naplnění. K vyjádření stanoví lhůtu.

Navržená opatření k nápravě jsou zpravidla různá svou naléhavostí, náročností a dobou potřebnou k provedení:

---

5 Podle § 25 odst. 6 zákona o veřejném ochránci práv a v souladu s § 65 odst. 2 písm. m) zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotnických službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotnických službách), ve znění pozdějších předpisů.

6 Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, ve znění pozdějších protokolů.

7 Listina základních práv a svobod Evropské unie podepsaná dne 12. prosince 2007 ve Štrasburku, Úřední věstník 2012/C 326/391.

8 Podle § 152 a § 163 odst. 1 písm. h) zákona o pobytu cizinců; dle § 87 odst. 7 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů.

9 Závazný pokyn policejního prezidenta č. 159 ze dne 2. prosince 2009, o eskortách, střežení osob a policejních celách, ve znění pozdějších předpisů.

10 European Court of Human Rights. Fact sheet – Collective expulsions of aliens [online]. Strasbourg ©European Court of Human Rights 2016 [cit. 2018-07-18]. Dostupné z: http://www.echr.coe.int/Documents/FS_Collective_expulsions_ENG.pdf.

11 Council of Europe. Twenty Guidelines on Forced Return [online]. Strasbourg © Council of Europe 2005 [cit. 2018-07-18]. Dostupné z: http://www.coe.int/t/dg3/migration/archives/Source/MalagaRegConf/20_Guidelines_Forced_Return_en.pdf.

12 European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman and Degrading Treatment or Punishment. CPT Standards [online]. Strasbourg © Council of Europe 2015 [cit. 2018-07-18]. Dostupné z: http://cpt.coe.int/en/documents/eng-standards.pdf.

- Opatření s lhůtou k plnění je třeba provést ve stanovené lhůtě, neboť jeho realizace si vyžádá zpravidla delší čas. Ochránce očekává, že dotčené subjekty ve vyjádření ke zprávě sdělí, zda a jak přesně provedou opatření a zda ve stanovené lhůtě nebo v jiném konkrétním termínu, anebo navrhnou alternativu opatření s konkrétním termínem naplnění.
- Opatření s průběžným plněním formuluje ochránce tam, kde je třeba zavést do praxe určitý pracovní postup nebo styl práce, nebo naopak něčeho se napříště zdržet. Ochránce očekává, že se tak stane bezodkladně a bude se dbát na uplatňování do budoucna. Očekává, že dotčené subjekty ve vyjádření ke zprávě sdělí, že opatření bylo realizováno a jak, nebo kdy a jak se tak stane, nebo navrhnou jeho alternativu.

Shledá-li ochránce vyjádření oslovených orgánů dostatečnými, vyrozumí je o tom. Může si rovněž vyžádat doplňující vyjádření. Rozhodující je pak vysvětlení zjištěných pochybení, doložení navržených opatření k nápravě či hodnověrný příslib jejich realizace. Neshledá-li ochránce vyjádření zařízení a oslovených orgánů dostatečnými, vyrozumí nadřízený úřad (případně vládu ČR, není-li nadřízeného úřadu) nebo informuje veřejnost.[13]

Po ukončení vzájemné komunikace zveřejním anonymizovanou zprávu ze sledování vyhoštění (vyjma jmen osob pověřených vedením zařízení) na svých internetových stránkách[14] a v databázi Evidence stanovisek ochránce ESO.[15]

Informace o vyhošťovaných osobách

Vyhošťovanou osobou byla paníA, nar. xxx, st. přísl. Ukrajina. Paní A byla zajištěna v Zařízení pro zajištění cizinců Bělá-Jezová z důvodu realizace správního vyhoštění z území České republiky.

Během zajištění podala cizinka žádost o asistovaný návrat s Ministerstvem vnitra. Na Ukrajině má již pouze svoji matku. V České republice má pár známých, byla s nimi v kontaktu. Posledních 12 let se zdržovala na území České republiky. S pobytem v Zařízení pro zajištění cizinců Bělá-Jezová byla celkově spokojena, stěžovala si pouze na délku svého zajištění v zařízení.

Průběh sledování vyhoštění

O realizaci správního vyhoštění informovala policie písemně zaměstnance Kanceláře prostřednictvím oznámení o realizaci správního vyhoštění ze dne 12. června 2018. Realizaci vyhoštění provedli policisté Ředitelství služby cizinecké policie, Zařízení pro zajištění cizinců Bělá-Jezová.

---

13 Tzv. sankční opatření, u kterých se postupuje obdobně podle § 20 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv.

14 Veřejný ochránce práv - ombudsman [online]. Brno: © Kancelář veřejného ochránce práv [cit. 2018-07-18]. Dostupné z: http://www.ochrance.cz/ochrana-osob-omezenych-na-svobode/.

15 Evidenci stanovisek ochrance (ESO) je dostupná z: http://eso.ochrance.cz/Vyhledavani/Search.

Sledování vyhoštění provedla pověřená zaměstnankyně Kanceláře Mgr. Veronika Sedláková dne 14. června 2018. Zaměstnankyně předala pověření ke sledování vyhoštění vedoucí Zařízení pro zajištění cizinců Bělá-Jezová a poté také vedoucí policejní eskorty. Během sledování vyhoštění poskytli zaměstnanci zařízení potřebnou součinnost, za což děkuji.

Vyhošťovaná cizinka byla náležitě připravena na vycestování. Byla informována o přesném datu a čase odletu, také o místě, datu a čase příletu v zemi původu, a to v dostatečném předstihu. Pracovníci Zařízení pro zajištění cizinců Bělá-Jezová věnovali dostatek pozornosti potřebám vyhošťované cizinky a pomohli jí s veškerou přípravou na vyhoštění. Paní A mohla kontaktovat Velvyslanectví Ukrajiny a také své příbuzné.

Před opuštěním zařízení absolvovala cizinka lékařskou prohlídku. Během zajištění byla také vyšetřena psycholožkou. Výpis ze zdravotní dokumentace společně s potvrzením, že je schopna letecké eskorty, obdržela pouze cizinka.[16]

Eskortující policisté poučili vyhošťovanou osobu o průběhu eskorty a o jejich právech a povinnostech. Prohlídka osoby proběhla osobou stejného pohlaví. Během realizace správního vyhoštění komunikovali zaměstnanci zařízení a policisté s cizinkou uctivě a s respektem, a to alespoň po tu dobu, kdy byla přítomna zaměstnankyně Kanceláře. V průběhu vyhoštění nebyly použity donucovací prostředky – pouta.

Jelikož nebyla pověřené zaměstnankyni Kanceláře umožněna přítomnost v eskortním vozidle, byla nucena jet služebním vozidlem Kanceláře za eskortním vozidlem. Z důvodu zhoršené dopravní situace a omezeného provozu na silnici zapnuli eskortující policisté výstražné zařízení – maják. Jelikož nebyla pověřená zaměstnankyně Kanceláře součástí eskorty, nemohla za eskortním vozidlem pokračovat a zůstala pozadu. Eskortující policisté Ředitelství služby cizinecké policie, Zařízení pro zajištění cizinců Bělá-Jezová, neposkytli zaměstnankyni Kanceláře požadovanou součinnost nezbytnou pro výkon jejího mandátu a neumožnili jí přepravu v eskortním vozidle spolu s vyhošťovanou cizinkou. Tím výrazně omezili její možnost sledovat realizaci správního vyhoštění. Zásadní část návratu – eskorta cizinky na letiště a její předání zaměstnanci Ministerstva vnitra k odletu do země původu – tak zůstala nezmonitorována. Důrazně proto připomínám povinnost nezbytné součinnosti se zaměstnanci Kanceláře, které jsem v souladu se zákonem i mezinárodními předpisy pověřila sledováním průběhu vyhoštění.

16 Kopie zůstala ve zdravotní dokumentaci uložené v Zařízení pro zajištění cizinců Bělá-Jezová.

Shrnutí

V rámci sledování vyhoštění jsem se zabývala zejména tím, zda byla vyhošťovaná osoba připravena na realizaci správního vyhoštění, zda měla dostatečné povědomí o úkonech spojených s vyhoštěním a zda mohla kontaktovat své rodinné příslušníky a blízké. Také jsem se věnovala průběhu samotné návratové operace a způsobu, jakým eskortující policisté zacházeli s vyhošťovanou osobou.

Oceňuji vstřícný přístup zaměstnanců Zařízení pro zajištění cizinců Bělá-Jezová k vyhošťované osobě a projevenou spolupráci během realizace správního vyhoštění. Také děkuji za projevenou součinnost ze strany policistů Ředitelství služby cizinecké policie, Zařízení pro zajištění cizinců Bělá-Jezová.

Upozorňuji však na skutečnost, že **Policie České republiky dlouhodobě a soustavně neposkytuje potřebnou součinnost zaměstnancům Kanceláře tím, že jim neumožňuje přepravu v eskortním vozidle spolu s vyhošťovanými osobami**. Zaměstnanci Kanceláře tak nemohou plně vykonávat mandát, který jim byl svěřen.

V průběhu sledování vyhoštění nebyly zjištěny nedostatky ze strany zaměstnanců Zařízení pro zajištění cizinců Bělá-Jezová ani ze strany eskortujících policistů vůči vyhošťovaným osobám. Vyhoštění bylo vykonáno **v souladu s mezinárodně přijatými standardy i českým právním řádem.** Ve zprávě proto není potřeba předkládat návrhy opatření k nápravě.